

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยจำแนกออกได้เป็น 5 หัวข้อ คือ

1. การจัดตั้ง
2. หลักสูตรและการสอน
3. การวิจัย
4. การบริการชุมชน
5. ปัจจุบันและอนาคตของมหาวิทยาลัยไทย

การจัดตั้ง

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย ใดมีปัจจุบันอยู่อย่างน้อย 4 ประการ ที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในประเทศไทย บัจจุบันแรก คือ แนวคิดจากต่างประเทศที่ผู้นำของประเทศไทยได้รับมาทั้งจากชาวต่างประเทศที่มาอยู่ในประเทศไทยได้เสนอเรื่องของมหาวิทยาลัยขึ้น และจากการที่ผู้นำของประเทศไทยได้ไปพบไปเห็น และจดจำมาเป็นแบบอย่างจัดทำขึ้นในประเทศไทย ข้อที่สองเป็นความต้องการราชการพลเรือน ที่จะให้มีบุคคลมาช่วยงานราชการในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงปรับปรุงประเทศอย่างกว้างขวางทำให้เกิดความต้องการสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพื่อฝึกฝนบุคคลเหล่านี้ บัจจุบันข้อที่สามเป็นแนวคิดเรื่องอุดมศึกษาของกระทรวงธรรมการ ที่ต้องการจะยกระดับการศึกษาของชาติให้สูงขึ้นถึงขั้นอุดมศึกษาหรือการศึกษาระดับสูง High Education ดังมีข้อเสนอให้ตั้ง รัตนโกสินทรวิถาลัยขึ้นเทียบเท่าชั้นมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน บัจจุบันประการสุดท้ายก็คือ สถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่เดิม เช่น โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนแพทยากร โรงเรียนมหาดเล็ก จัดสอนวิชาชั้นสูงถึงชั้นมหาวิทยาลัยอยู่แล้วทำให้การยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยง่ายขึ้น

ในปีที่จะได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นแห่งแรกนั้น การศึกษาของไทยแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายสามัญ ไค่แก การศึกษาวิชาการด้านสามัญ เช่น การเรียนเลข เรียนภาษา เป็นต้น ส่วนอีกสายหนึ่งเป็นสายวิสามัญ ไค่แก การเรียนวิชาชีพ เช่น การเรียน เป็นช่าง เป็นทหาร เป็นแพทย์ เป็นครู เป็นเสมียน เป็นต้น ซึ่งมีระดับสูงสุด เพียงแต่ชั้นมัธยม อันไค่แก โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนข้าราชการพลเรือน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2459 ตรงกับรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านได้ทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไค่ก่อเป็นวันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรื่อยมาจนปัจจุบัน

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. 2475 แล้ว คณะราษฎรมีความต้องการที่จะปลูกฝังความรู้ทางด้านการเมืองและการปกครองให้ประชาชนโดยทั่วไป จึงได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น โดยตราเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช 2476 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 20 มีนาคม 2476 ถึงปี 2495 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบัน

พ.ศ. 2486 นับได้ว่าเป็นปีที่มีความสำคัญ เพราะในปีนั้นเองได้มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นใหม่พร้อมกัน 3 แห่ง แต่ละแห่งเกิดขึ้นตามความจำเป็นของหน่วยงานที่ต้องการบุคคลในสาขานั้น เข้ารับราชการและต้องการส่งเสริมวิชาชีพสาขานั้น ๆ ให้สูงขึ้นไปอีกด้วย มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นในช่วงนี้คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตร มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุข และมหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละแห่งจัดสอนเฉพาะสาขาวิชาตามชื่อของมหาวิทยาลัยเท่านั้น

มหาวิทยาลัยในช่วงนี้ทางอยู่แยกส่งกักกัน ทำให้เกิดปัญหาความลึกลับในมาตรฐานและคุณภาพของมหาวิทยาลัยประกอบกับได้มีผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ คือ เซอร์ ชาร์ลส์ คาวิน

Sir Charles Darwin ได้ขอเสนอว่ามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งยังไม่เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบตามหลักสากล เพราะจัดสอนเฉพาะสาขาเท่านั้น สมควรจะรวมเข้าเป็นมหาวิทยาลัยเดียวกันเสีย ผู้บริหารประเทศในสมัยนั้นจึงได้จัดตั้งสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ. 2499 เพื่อให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะโดยมุ่งหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

ในปี พ.ศ. 2501 ได้เกิดการปฏิวัติขึ้น คณะปฏิวัติได้เร่งรัดพัฒนาประเทศเป็นการใหญ่ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาได้จัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2502 มีผลให้สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติเดิมยุบไปด้วย สภาการศึกษา นอกจากจะทำหน้าที่วางแผนและวางโครงการการศึกษาทั่วไปแล้วยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมงานวิชาการส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย อีกด้วย

นับแต่ปี พ.ศ. 2502 อันเป็นปีที่มีการเร่งรัด พัฒนาประเทศ เป็นต้น ได้มีมหาวิทยาลัย เกิดขึ้นใหม่ 5 แห่งด้วยกัน คือ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2507 นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยและทะนุบำรุงวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2507 แล้วยังมีจุดประสงค์ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาคเหนือโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

มหาวิทยาลัยแห่งต่อมา คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตราพระราชบัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2508 เริ่มเปิดรับนักศึกษาตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2507

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งที่สามโดยโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้ามารวมด้วย จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2509 ตามพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509 นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายตามที่ตั้งไว้ในพระราชบัญญัติแล้ว สถาบันแห่งนี้ ยังมุ่งที่จะจัดการเรียนการสอนการวิจัย และการให้บริการชุมชนไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

ปี พ.ศ. 2511 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511 ขึ้น นอกจากจะทำหน้าที่สอน และวิจัยตามหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมุ่งให้เป็น แหล่งวิชาและศูนย์พัฒนาภาคใต้อีกส่วนหนึ่งด้วย

มหาวิทยาลัยที่มีลักษณะผิดแผกแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2514 เปิดรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน และไม่มีการสอบคัดเลือก

ในช่วงเวลาของการเร่งรัดพัฒนาประเทศนี้มหาวิทยาลัยเก่าที่ใดจัดตั้งมาก่อนก็ปรับปรุงพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับการเปิดสาขาวิชาด้านต่าง ๆ ให้ออกกว้างขึ้น เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ นั้นนอกจากแก้ไขพระราชบัญญัติแล้วก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลอีกด้วย ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นก็เพิ่มคณะวิชาและสาขาวิชาต่าง ๆ มากขึ้นสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศมากขึ้น

หลักสูตรและการสอน

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนนั้น เริ่มแต่การรับผู้เข้าศึกษาในระยะแรกรับผู้จบชั้นมัธยมปีที่ 6 เข้าศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตร เพราะผู้จบชั้นมัธยมบริบูรณ์ (มัธยมปีที่ 8) ยังมีอยู่น้อยมากและยังไม่มี การสอบคัดเลือก เพิ่งมาเริ่มในปี พ.ศ. 2473 เพราะมีผู้ต้องการเข้าเรียนมากขึ้น

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้วโอกาสของผู้เข้าเรียนมีมากขึ้น นอกจากผู้จบมัธยมบริบูรณ์แล้ว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังเปิดโอกาสให้แก่ข้าราชการและสมาชิกสภาผู้แทนใต้อีกด้วย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สมัยนั้นก็เป็นตลาดวิชาไม่มีการสอบคัดเลือกเช่นกัน แต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังมีการสอบคัดเลือกเสมอมาจนปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2479 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 มีผลให้ผู้จบมหาวิทยาลัยต้องจบชั้นเตรียมอุดมเสียก่อนทุกคน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงต้องเปิดโรงเรียนเตรียมอุดมขึ้นทุกมหาวิทยาลัยและมาเลิกไปในปี พ.ศ. 2481 เพราะกระทรวงศึกษาธิการจะเปิดสอน

เองแล้วใหม่มหาวิทยาลัยจัดสอบคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง พอดีปี พ.ศ. 2505 สภาการศึกษาจึงรับ
หน้าที่จัดสอบคัดเลือกกรวมให้รับเฉพาะผู้จบชั้นเตรียมอุดม หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบ
เท่ามาจนปัจจุบัน

ส่วนระดับที่เปิดสอนเริ่มตนจากชั้นประกาศนียบัตรในปี พ.ศ. 2459 ก่อนจึงมาเปิด
สอนระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2464 โดยเริ่มในสาขาการแพทย์ก่อน ระดับปริญญาโทเริ่มมา
แต่ปี 2476 เมื่อเปิดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมาเปิดมากสาขาวิชาในระหว่างปี 2504-
2509 นี้เอง ส่วนระดับปริญญาเอกเริ่มเปิดสอนในปี พ.ศ. 2483 สาขาเศรษฐศาสตร์ มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ในปัจจุบัน การศึกษาชั้นปริญญาเอกเพียงยังอยู่ในขั้นเริ่มการเท่านั้น

สาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไทยนั้น เป็นไปตามพัฒนาการของการจัดตั้งมหา
วิทยาลัย เมื่อเริ่มตั้งมหาวิทยาลัยโดยมุ่งส่งเสริมอาชีพก็เปิดสาขาทางด้านการแพทย์ การวิศวะ
การครู และการปกครอง ยุคต่อมาถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็เปิดสอนวิชาทางด้าน
กฎหมาย การเมือง การปกครองซึ่งสมัยนั้นรวมเรียกว่าวิชาธรรมศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ.
2486 จัดตั้งมหาวิทยาลัยตามหน่วยงาน สาขาวิชาที่เพิ่มขึ้นตามหน่วยงานนั้น เช่น มหาวิทยาลัย
แพทยศาสตร์ เปิดสาขาวิชาด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดสาขาวิชาด้าน
เกษตร และมหาวิทยาลัยศิลปากรเปิดสาขาทางด้านศิลปะ เป็นต้น

พอดีปี พ.ศ. 2502 อันเป็นปีเริ่มการเร่งรัดพัฒนาประเทศ และต้องการปรับปรุง
มหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบระยนี้เองที่สาขาวิชาต่าง ๆ มีเปิดสอนกว้าง
ขวางขึ้น และมากสาขาวิชาขึ้นโดยเฉพาะสาขาวิชาทางด้านการพัฒนาประเทศ เช่น เกษตร
วิศวะ แพทย์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (ดูแผนภูมิหน้า ¹⁶⁰(๑) และ (๒) ท้ายบทสรุปนี้)

วิธีการสอนในมหาวิทยาลัยไทยนั้นมีพัฒนาการน้อยมากเมื่อเทียบกับสาขาวิชาแล้ว
เพราะวิธีการสอนนั้นเริ่มจากการสอน 4 แบบ ในปี พ.ศ. 2464 คือ 1. วิธีการสอน
2. วิธีทดลองหรือแสดงวิชา 3. วิธีการประชุมพิจารณาวิชา หรือ การประชุมอภิปรายกลุ่ม
ย่อยและวิธีการที่ 4. คือการใช้เครื่องต่าง ๆ ประกอบ วิธีการสอนในระยะหลัง ๆ ก็ยังคง
วิธีการเดิม ที่เพิ่มมาใหม่ก็มักจะเป็นการสอนในระดับปริญญาโท เช่น การสัมมนา การศึกษา

ด้วยตนเอง การฝึกงาน เป็นต้น

การวัดผลก็มีพัฒนาการซ้ำเช่นกัน คือ มีการสอนทั้งสอบใหญ่และสอบย่อย การเก็บคะแนนระหว่างปี การทำวิทยานิพนธ์ และการฝึกงาน ส่วนใหญ่ก็จะมีวิธีการเช่นนี้ทุกยุค ที่เห็นเป็นพิเศษอยู่แบบหนึ่ง คือ ให้อาจารย์มาฝึกอบรมอย่างเต็มเวลาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เคยทำอยู่ระยะหนึ่งในปี พ.ศ. 2499 ก็เลิกไปโดยไม่มีหลักฐานบ่งชี้ว่าเลิกไปเพราะเหตุใด

การให้คะแนนมีพัฒนาการอยู่ 3 ระยะ คือ ในระยะแรกเริ่มแต่ปี พ.ศ. 2464 ให้คะแนนเป็นตัวเลข คะแนนเต็ม 100 ต่อไปถึง 60 คะแนน จึงจะสอบได้ ระยะต่อมาเพิ่มวิชาการการใช้ตัวอักษร A, B, C, D และ F โดยถือว่าผู้จะสอบได้จะต้องไม่ต่ำกว่า D ถ้าได้ F ก็หมายถึงสอบตก ระยะเดียวกันนี้ พ.ศ. 2477 ก็มีการให้คะแนนเต็ม 20 ตามแบบของฝรั่งเศส อีกแบบหนึ่ง แต่ใช้ได้ไม่นานก็เลิกไป ระยะที่ 3 ซึ่งมีใช้อยู่ในปัจจุบันคือ ให้คะแนนเป็นตัวเลขเต็ม 100 วิธีการให้เป็นตัวอักษร A, B, C, D และ F ใครได้ F ก็สอบตก และวิธีการให้ผ่านหรือไม่ให้ผ่านอย่างที่ใช้กันอยู่ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การวิจัย

การวิจัยของไทยนั้นมีพัฒนาการซ้ำมากโดยเฉพาะการวิจัยที่มหาวิทยาลัยเองมีส่วนรับผิดชอบ สนับสนุนและดำเนินการแทนที่จะให้โรงเรียนเฉพาะของบุคคลแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่าเพิ่งจะอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น

การวิจัยส่วนใหญ่ที่จัดทำกันนั้นเป็นการวิจัย เฉพาะบุคคลเพื่อประกอบวิชาชีพ เช่น วิชาชีพแพทย์ วิชาชีพเกษตร เป็นต้น หรือมีลักษณะก็เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ของนิสิต ซึ่งยังไม่มีคุณค่าตามความหมายของการวิจัยอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งก็เริ่มสนับสนุนงานวิจัยอย่างจริงจังแล้ว เช่น สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร จัดตั้งสำนักวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเงินทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช ขึ้นในปี พ.ศ. 2514 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีคณะกรรมการวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เป็นต้น

การบริการชุมชน

การบริการชุมชนเป็นบทบาทใหม่ของวิทยาลัยในเมืองไทย จึงมีพัฒนาการในค่านับน้อย

มาก ในระยะแรกอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยไม่ไ้ทำหน้าที่คานนี้เลย เพิ่งจะมาเริ่มในปี พ.ศ. 2498 - 2499 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีโครงการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ขึ้นจนในปัจจุบันนับตั้งแต่ปี 2513 ได้ตั้งสำนักส่งเสริมและฝึกอบรมขึ้น

สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ได้เริ่มงานคานนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 และมีงานไว้มากพอสมควร เพราะมีสำนักงานฝึกอบรมอยู่โดยเฉพาะ ส่วนมหาวิทยาลัย อื่น ๆ นั้น คงจัดทำเป็นครั้งคราวเมื่อหน่วยงานอื่นขอมาเท่านั้น

ส่วนกิจกรรมของนิสิตนั้นนับได้ว่ามีพัฒนาการเร็วมากเริ่มแต่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งค่ายที่จังหวัดตะเขิงเทราในปี พ.ศ. 2501 มาแล้วในปัจจุบันกิจกรรมค่ายอาสาสมัครมีอยู่ เกือบทุกมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันและอนาคตของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยของไทยปัจจุบันดำเนินการอยู่ในความดูแลของทบวงมหาวิทยาลัยของ รัฐ รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ แต่ต้องได้รับมอบหมายจาก นายกรัฐมนตรีก่อน ในขณะที่เดียวกันก็มีที่ประชุมอธิการบดีทำหน้าที่ประสานงานระหว่างมหา วิทยาลัยอีกด้วย

บทบาทของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีแนวโน้มให้เห็นว่าผู้บริหารและคณาจารย์ในมหาวิทยา ลัย ให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมรอบสถาบันมากยิ่งขึ้น มีการกล่าวถึงบทบาทที่มีต่อชุมชนโดยเฉพาะ ในนครหลวง และภูมิภาคกันมากขึ้น ใหมมหาวิทยาลัยกับสังคม มีคสามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาก ขึ้น แต่โครงการพัฒนาของแต่ละมหาวิทยาลัยยังมุ่งไปทางคานของงบประมาณ ปริมาณนิสิต ปริมาณอาจารย์ แต่เพียงอย่างเดียวแทนที่จะประกอบควย โครงการคานหลักสูตร และการ สอนซึ่งเป็นเรื่องของการศึกษาโดยตรง อนาคตของมหาวิทยาลัยไทยจึงจะคงอยู่ในสภาพเดิม บทบาทเดิมยิ่งกว่าคุณภาพเนื้อหาและบทบาทใหม่ ๆ

อภิปราย

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีประเด็นที่น่าอภิปราย คือ

1. จุดเริ่มต้นของมหาวิทยาลัยไทย คือ โรงเรียนอาชีวะ การที่พระบาทสมเด็จพระ

มณฑลเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นโรงเรียนวิชาชีพในระดับมัธยมตามการแบ่งสายงานของการศึกษามัธยมขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแทนที่จะจัดตั้งและสถาปนาขึ้นมาจากโรงเรียนสายสามัญทำให้เห็นได้ชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยในยุคแรก ๆ ของไทยก็คือโรงเรียนวิชาชีพที่ประสาทปริญญาได้ เพราะฉะนั้นการหวังให้บุกเบิกทางวิชาการบรรยากาศทางวิชาการ และความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนจึงไม่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยไทย จนแม้ในปัจจุบันนี้ซึ่งความสำคัญในเรื่องสถาบันวิชาชีพก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง

2. กำเนิดของมหาวิทยาลัยแต่ละยุคเกิดจากภาวะแวดล้อมยิ่งกว่าความต้องการทางวิชาการ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมักจะเกิดจากความต้องการภายนอกเช่น ต้องการขยายหน่วยงาน ต้องการจะปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง ต้องการเร่งรัดพัฒนาประเทศหรือแม่ต้องการแก้ปัญหาคนว่างงานที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้เหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่เหตุผลตามหลักวิชา ที่มหาวิทยาลัยจะจัดตั้งขึ้น เพราะมหาวิทยาลัยควรจะต้องตั้งขึ้นด้วยความต้องการที่จะคิดค้นบุกเบิกและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ยิ่งกว่าสิ่งอื่น เหตุผลอื่นควรจะเป็นเรื่องรองและตามมาทีหลัง

3. พัฒนาการในเรื่องการเรียนการสอนและการวัดผลให้อิสระกับอาจารย์ผู้สอนจากการศึกษาเรื่องการเรียนการสอนและการวัดผล ในมหาวิทยาลัยนั้นพบว่ายังขาดระบบที่แน่นอนที่ผู้สอนจะใช้อย่างดีให้เป็นแนวเดียวกันได้ ส่วนใหญ่พูดไว้กว้าง ๆ ทำให้อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีอิสระเสรีที่จะดำเนินการสอนของตนในรูปแบบใดที่ตนเห็นเหมาะสมได้ แม้จะแตกต่างจากคนอื่น ๆ มากก็ตาม ทำให้เกิดความลักลั่นในหมู่ผู้สอนก่อให้เกิดทัศนคติไม่ดีกับผู้เรียนได้

4. การสอบคัดเลือกผู้จบชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบเท่าทำใหม่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ตอยอดชั้นมัธยมศึกษามากขึ้น การที่มหาวิทยาลัยเปิดสอบคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่จบชั้นเตรียมอุดมเท่านั้น ทำใหม่มหาวิทยาลัยเป็นระบบการศึกษาที่ตอยอดชั้นมัธยมศึกษาเกินไป มหาวิทยาลัยน่าจะเปิดโอกาสให้คนที่ไม่ได้จบชั้นเตรียมอุดม หรือไม่ได้เรียนมาทางสายเตรียมอุดมโดยตรง เช่น บุคคลที่จบชั้นมัธยมปีที่ 6 แต่ได้ทำงานด้านใดด้านหนึ่งจนประสบการณ์มากพอหรือผู้ที่จบทางด้านอาชีพ เช่นวิทยาลัยเทคนิคและกำลังประกอบอาชีพอยู่หรือผู้ที่กำลังปฏิบัติงานในสถานใดสถานหนึ่ง มีความสนใจจะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีพื้นฐานพอที่จะเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ให้เขาเรียนในมหาวิทยาลัยได้โดยมหาวิทยาลัยอาจจะจัด

เป็นหลักสูตรพิเศษระดับและชนิดต่าง ๆ ขึ้น ก็จะทำให้โอกาสของผู้เข้ามหาวิทยาลัยมีลักษณะกว้างขวางขึ้น ไม่แคบเฉพาะผู้ที่จบชั้นเตรียมอุดมอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5. พัฒนาการของงานวิจัยไปสู่วางการเปิดสอนสาขาวิชา งานวิจัยของมหาวิทยาลัยไทยนั้นมีน้อยมากเมื่อเทียบกับสาขาวิชาที่เปิดสอนมากวิชาอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า การเรียนการสอนวิชาที่ยังไม่มีการศึกษากันในเมืองไทยนั้นจะเอาเนื้อหาที่ไหนมาสอนกันถ้าไม่เอามาจากต่างประเทศ

6. มหาวิทยาลัยให้ความสนใจกับภาวะแวดล้อมมากขึ้น ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยไทยกำลังมีแนวโน้มที่สนใจสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สังคมท้องถิ่นและภูมิภาคที่มหาวิทยาลัยนั้น ๆ ตั้งอยู่มากยิ่งขึ้นซึ่งนับว่าเป็นนิมิตที่ดีที่มหาวิทยาลัยและสังคมจะได้ใกล้ชิดและทำประโยชน์แก่กันมากยิ่งขึ้น

7. ลักษณะของโครงการพัฒนาเป็นแนวของเศรษฐกิจมากกว่าการศึกษา เมื่อได้ประมวลโครงการพัฒนาของแต่ละมหาวิทยาลัยแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าลักษณะของโครงการเป็นแนวของเศรษฐกิจที่มุ่งปริมาณและการขยายตัวของโครงสร้างภายนอกไม่ใช่โครงการพัฒนาการศึกษาโดยตรงที่ควรจะมุ่งคุณภาพ การเรียนการสอนควบคู่ไปด้วยพร้อม ๆ กัน เพราะฉะนั้นแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยจึงจะออกมาในรูปแบบและลักษณะเดิม ๆ ยิ่งกว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่สำคัญ ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

- เพื่อที่จะช่วยให้การศึกษาวิจัยเรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรจะทำการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้
- ก. ศึกษาพัฒนาการ ของแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี
 - ข. ศึกษาถึงหน้าที่เฉพาะเรื่องให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา และการบริหาร
 - ค. ควรจะมีการศึกษาวิจัยในลักษณะประเมินผล (Institutional Evaluation) ตามจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นมาแต่ละยุคคว่าประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพียงใด
 - ง. ควรจะมีการศึกษาค่าใช้จ่ายในการลงทุนและการดำเนินการเปรียบเทียบแต่ละมหาวิทยาลัยและเปรียบเทียบกับการศึกษาในระดับอื่น ๆ

ยุค มหาวิทยาลัย	ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2459 - 2474)	หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475 - 2485)	มหาวิทยาลัยตามความต้องการของหน่วยงาน (2480 - 2501)	สมัยของการเจริญพัฒนาประเทศไทย (2502 - ปัจจุบัน)
<p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ (ตั้งปี พ.ศ. 2459) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์</p>	<p>คณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์</p> <p><i>ทดลองทดลองใหม่ ?</i></p>	<p>คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์</p>	<p>คณะนิติศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์</p>	<p>คณะนิติศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ แผนกอิสระสัตวศาสตร์</p>
<p>มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ตั้งปี พ.ศ. 2476)</p>	<p>ไม่แยกเป็นคณะสอนสาขา เดี๋ยวกคือ วิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง</p>	<p>คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์</p>	<p>คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์</p>	<p>คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ แผนกอิสระสัตวศาสตร์</p>
<p>มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ตั้งปี พ.ศ. 2486)</p>		<p>คณะเกษตร คณะวนศาสตร์ คณะสหกรณ์ คณะการประมง</p>	<p>คณะเกษตร คณะวนศาสตร์ คณะสหกรณ์ คณะการประมง</p>	<p>คณะเกษตรศาสตร์ คณะประมง คณะวนศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์</p>

<p>มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ตั้งปี 2486) เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัย มหิดลในปี พ.ศ. 2512</p>			<p>คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์</p>	<p>คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะอายุรศาสตร์เขตรอย คณะแพทยศาสตร์ ร.พ.รามมาธิบดี คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์</p>
<p>มหาวิทยาลัยศิลปากร (ตั้งปี พ.ศ. 2486)</p>			<p>คณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์</p>	<p>คณะจิตรกรรมประติมากรรม คณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะสัตวศาสตร์</p>
<p>มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ตั้งปี พ.ศ. 2507)</p>				<p>คณะเกษตรศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์</p>

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ตอ)				คณะเกษตรศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ตั้งปี พ.ศ. 2508)				คณะวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์ (ตั้งปี พ.ศ. 2509)				คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์
มหาวิทยาลัยสงขล นครินทร์ (ตั้งปี พ.ศ. 2511)				คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ตอ)				คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ตั้งปี พ.ศ. 2514)				คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์